

Saksbehandler
Katrine Storeheier

Telefon
77 64 20 58

Vår dato
12.11.2010
Deres dato
17.08.2010

Vår ref.
2007/5952 - 5
Deres ref.
201003502-LFO

Arkivkode
620

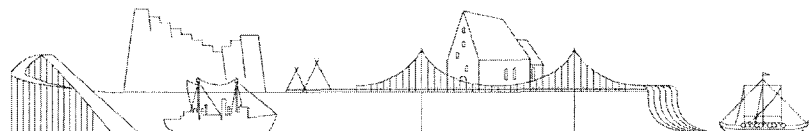
Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Høringsuttalelse – Forslag til revidert forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barneverninstitusjon (rettighetsforskriften)

Vi viser til departementets skriv av 17.8.2010. Fylkesmannen i Troms vil kommentere følgende i forbindelse med lovforslaget:

- Fylkesmannen finner det positivt at høringsbrevet i så stor grad understreker institusjonenes omsorgsansvar for den enkelte. For å kunne ivareta omsorgsansvaret på en forsvarlig måte, må ansatte utøve god praksis, være profesjonelle og faglig dyktige. I høringsbrevet er det i stor grad lagt opp til at ansatte til enhver tid skal utøve skjønn. Vi registrerer også at ord som "bortvisning", "adgang til å gripe inn med begrenset makt", "forby" osv. blir brukt. Dette er ord og begreper som ut fra vår erfaring fra tilsyn kan misforstås av ansatte uten nødvendig opplæring i rettighetsforskriften. For at ansatte skal kunne utøve et godt skjønn i det daglige, må ansatte få grundig opplæring i den reviderte rettighetsforskriften. Dette er noe som må understrekes overfor Bufetat, samtidig som det er viktig å sørge for at også ansatte i private institusjoner får opplæring.
- I punkt 3.2.3 er trygghet og trivsel for alle på institusjonen nærmere omtalt. Høringsbrevet forutsetter at det alltid bor flere barn på institusjonene. I Troms fylke har vi svært mange enetiltak som drives av private aktører. Enetiltak åpner opp for andre typer utfordringer som vi mener med fordel kunne ha vært omtalt nærmere i kommentarene til rettighetsforskriften.
- I henhold til lovforslaget § 11 kan institusjonen overfor et barn som er omsorgsplassert, begrense bruken av elektroniske kommunikasjonsmidler, herunder mobiltelefon, uten at det må treffes enkeltvedtak om dette. For atferdsplassert ungdom er det derimot krav om at tilsvarende begrensning må gjøres i form av enkeltvedtak, jf. forskriften § 23. For barn og unge i dag er mobilen en del av påkledningen. I en klagesak som vi hadde til behandling fra en ungdom om inndragning av mobiltelefon, stod følgende: "Det er verre å bli tatt fra mobilen enn ikke å få mat." Klagen illustrerer hvor integritetskrekkende barn og unge opplever slike inndragninger.

Vi registrerer også at det i forskriftsteksten er åpnet opp for at kommunikasjonsmiddelet kan inndras for "en helt kortvarig periode". Vi ønsker at

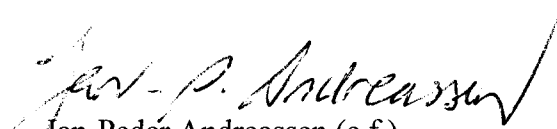

dette skal forklares ytterligere i merknadene til forskriften, da dette kan forstås på ulike måter. Vil en situasjon der en ungdom hver natt i en lengre periode må gi fra seg sin private mobil til de ansatte, ut fra at mobilbruken går utover nattesøvnen, omfattes av denne bestemmelsen? Vi foreslår imidlertid uansett at inndragning av mobiltelefoner må gjøres i form av et enkeltvedtak for alle som er plassert på institusjoner.

- Lovforslagets § 16 legger opp til at alle barn uansett plasseringsgrunnlag kan samtykke til frivillig urinprøvetaking, noe som vi synes er positivt. For barn under 15 år, må foreldrene samtykke i tillegg til barnet. Når det gjelder barn som er plassert etter § 4-12, ser vi at det i noen tilfeller kan bli en utfordring å få innhentet foreldrenes samtykke, fordi foreldrene ikke samarbeider om eller motarbeider forhold omkring plasseringen. Barneverntjenesten har overtatt omsorgen, og vi foreslår at barneverntjenesten gis samtykkekompetanse istedenfor foreldrene for barn plassert etter § 4-12. Dette er i tråd med pasientrettighetsloven § 4-4 om samtykke på vegne av barn som lyder slik: *”Dersom barneverntjenesten har overtatt omsorgen for barn under 16 år etter barnevernloven § 4-6 annet ledd, § 4-8 eller § 4-12, har barneverntjenesten rett til å samtykke til helsehjelp.”*
- I punkt 3.2.4 er det vist til en del eksempler som skal belyse grensedragningen mot den personlige integritet. I punkt 3.4 er retten til å bevege seg utenfor institusjonens område omtalt. I den forbindelse ønsker vi å fremheve at ”voksenfølge” er et tiltak som brukes relativt hyppig, særlig i forhold til atferdsplassert ungdom. Ungdommer klager ofte til tilsynet over at de må ha voksenfølge eller ”barnevakt”. Voksenfølge kan være veldig tett, en voksen som går rett ved siden av ungdommen, eller mer på avstand, en voksen som går på andre siden av gaten. Voksenfølge reiser en del problemstillinger som vi ønsker at departementet skal omtale nærmere enten i rettighetsforskriften eller i kommentarene til forskriften.
- I lovforslagets § 21 er det fastsatt begrensninger i atferdsplassert ungdoms adgang til å bevege seg fritt innenfor og utenfor institusjonen. Prinsipielt vil det være et større inngrep for den enkelte å innføre begrensninger i bevegelsesfriheten innenfor institusjonens område, sammenlignet med utenfor. For ungdommer plassert i institusjoner, er institusjonen å betrakte som ungdommens hjem. I selve forskriftsteksten er det ikke presisert at adgangen til å begrense bevegelsesfriheten innenfor institusjonens område, skal brukes med varsomhet, noe som departementet har påpekt i kommentarene til forslaget § 21. Ut fra et rettssikkerhetsperspektiv og ut fra et ønske om at forskriften bør være mest mulig brukervennlig, foreslår vi at det i selve forskriftsteksten inntas at adgangen til å begrense bevegelsesfriheten innenfor institusjonens område må brukes med varsomhet.
- Under punkt 3.15 er dokumentkravene i forskriften omtalt nærmere. Vi synes det er positivt at departementet har forsøkt å ”rydde” i begrepsbruken i rettighetsforskriften. På et punkt ønsker vi likevel en mer detaljert redegjørelse fra departementet, og det er hvordan forvaltningslovens regler om saksbehandlingen ved enkeltvedtak skal tilpasses enkeltvedtak etter rettighetsforskriften § 18. Disse vedtakene skiller seg ut ved at tvangsbruken allerede har skjedd når enkeltvedtaket fattes skriftlig i ettertid. I

om tvangsvedtaket var lovlig og i samsvar med godt faglig og etisk skjønn i protokollen? Vi har i det siste påpekt overfor institusjonene at de selv må fylle ut konklusjonsfeltet i protokollene før de forelegges oss, både som et ledd i sin internkontrollplikt og ut fra et enkeltvedtak skal begrunnes, jf. forvaltningsloven § 25. Alternativt vil barnet i første omgang involveres i saksprosessen i forbindelse med at protokollen gjennomgås med barnet i ettertid og det gis informasjon om klageretten. Ut fra et rettsikkerhetsperspektiv mener vi at det er viktig å få klarlagt på hvilket tidspunkt i saksbehandlingen barn skal få uttale seg ved tvangsvedtak etter § 18.

Med hilsen

Jan-Peder Andreassen (e.f.)
avdelingsdirektør

Katrine Storeheier
fagansvarlig